

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare och till lag om ändring av 32 § lagen om statsandelar till kommunerna

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare ändras till den del som gäller förvaltningen så att de förvaltningsuppgifter inom avbytar-service, som i detta nu ankommer på länsstyrelserna, i sin helhet överförs att skötas av Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt liksom även en del av de förvaltningsuppgifter som ankommer på social- och hälsovårdsministeriet.

Lagens tillämpningsområde inskränks så att ett villkor för avbytar-service är att lantbruket bedrivs som huvudsyssla. Ett annat villkor är i regel att lantbruksföretagaren har en gällande obligatorisk försäkring för minimipensionsskydd enligt lagen om pension för lantbruksföretagare.

Det föreslås att till lagen fogas stadganden om att i arbetstimmar bestämma längden på den dag för vilken avbytar-service erhålls. Antalet timmar motsvarar uppgiftsandel för den lantbruksföretagare, som får avbytar-service, av den totala arbetstid som dagligen åtgår till arbetena på gårdsbruksenheten.

Det föreslås att i lagen intas stadganden om att en lantbruksföretagare har rätt att välja om han utnyttjar den avbytar-service som kommunen ordnar eller om han själv ordnar sin avbyttjänst. Företagarna på samma lägenhet gör ett gemensamt val. Vallet gäller avbytar-service som en helhet. En lantbruksföretagare som själv ordnar sin avbyttjänst kan besluta varifrån han skaffar den. Han kan dock inte som avbytare avlöna en person som bor med honom på samma lägenhet. Kommunen betalar ersättning för kostnaderna för den avbyttjänst som företagaren själv har skaffat. Ersättningen betalas i regel på grundval av det antal arbetstimmar som fastställts på förhand och den avtrappas utgående från om avbytar-service

ges av en professionell eller tillfällig avbytare. Lantbruksföretagaren måste frigöra sig från skötandet av sin uppgiftsandel även för den tid han själv ordnat avbyttjänst.

Begränsningar stadgas för förverkligandet av den avbytar-service kommunen ordnar. I semestern för en lantbruksföretagare som utnyttjar kommunens service får ingå högst tre söndagar. Om den dagliga mängden arbetstimmar, som motsvarar företagarens uppgiftsandel, under den tid semester- och veckoledighetsavbytar-service erhålls inte räcker till för att täcka den fulla arbetstiden för en avbytare i kommunens tjänst, måste företagaren för sin del svara för att avbytarens arbetstid fylls. Det sker i enlighet med lantbruksföretagarens eget val alternativt antingen så att företagarna håller semester samtidigt eller genom att företagaren anlitar den avgiftsbelagda avbyttjänsten eller kompletterar sina semesterdagar med timmar som hör till veckoledigheten eller använder sina till semesteren eller veckoledigheten hörande timmar i form av hela dagar, varvid hans semester- eller veckoledighetsdagar på motsvarande sätt minskar i antal.

I propositionen ingår också ett förslag till ändring av ikraftträdelsestadgandet i lagen om statsandelar till kommunerna så att den genom nämnda lag upphävda lagen om statsandelar och -understöd åt kommuner och kommunalförbund fram till utgången av 1996 skall tillämpas på de statliga ersättningar som avses i lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1996 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft från ingången av 1996.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget

I lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare (2/85, i det följande avbytar-service-lagen) stadgas om en lantbruksföretagares rätt att få en av kommunen ordnad lantbruksavbytare att sköta vissa för gårdsbruksenhetens verksamhets kontinuitet nödvändiga göromål då lantbruksföretagaren håller semester eller veckoledigt samt då han behöver utomstående hjälp till exempel på grund av sjukdom, olycksfall, rehabilitering, graviditet och barns börd, sjukdom hos ett barn, värnplikt eller civiltjänst eller annan motsvarande tillfällig orsak. En lantbruksföretagares semester är 22 dagar och veckoledighet 12 dagar per kalenderår. Tiden för vikariehjälp varierar beroende på orsaken till behovet av den. Semestern är avgiftsfri för lantbruksföretagaren, men för veckoledighet och vikariehjälp uppbärs en avgift som täcker en del av kostnaderna.

Rätt till avbytar-service har en lantbruksföretagare som genom att själv delta i arbetet bedriver lantbruk. Dessutom skall han i regel ha en gällande pensionsförsäkring enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69), antingen en obligatorisk eller en frivillig. Rätt till semester och veckoledighet har bara de lantbruksföretagare som bedriver kreatursskötsel. Kreatursskötseln skall vid tidpunkten för avbytar-tjänsten omfatta minst fyra husdjursenheter som har definierats i förordningen om avbytar-service för lantbruksföretagare (46/85, i det följande avbytar-service-förordningen). Vikariehjälp kan även ges sådana lantbruksföretagare som bedriver enbart växtodling.

År 1993 beviljades cirka 79 000 kreatursskötsel-företagare semester. Antalet semesterdagar för vilka avbytar-service erhöles var totalt ungefär 1 954 000. Under samma år höll drygt 15 000 företagare veckoledigt och antalet veckoledighetsdagar för vilka avbytar-service erhöles var cirka 106 000. Ungefär 17 400 lantbruksföretagare fick vikariehjälp och antalet vikariehjälpdagar för vilka avbytar-service erhöles var cirka 736 700. Totalantalet dagar för vilka avbytar-service erhöles var 1993 ungefär 2 797 000. Jämfört med året innan minskade antalet med ungefär 115 200 dagar, det vill säga med cirka 4 %.

Kommunen skall ordna den service som avses i avbytar-service-lagen. Kommunen kan ordna servicen genom att i arbetsavtalsförhållande anställa ett nödvändigt antal lantbruksavbytare, genom att med stöd av avtal med en eller flera andra kommuner sköta verksamheten eller genom att köpa tjänster av annan kommun eller annan offentlig eller privat producent av tjänster. Som avbytare kan kommunen också godkänna en person som lantbruksföretagaren föreslår, om tillgången på avbytare inte kan tryggas på annat sätt eller om företagaren av särskilt skäl inte kan anlita i det föregående avsedda kommunala avbytare. En avbytare som godkänts på förslag av företagaren står också i arbetsavtalsförhållande till kommunen.

År 1993 var antalet heltidssysselsatta avbytare som stod i arbetsavtalsförhållande till en kommun cirka 8 200. Därtill anlätades som timavlönade avbytare i kommunerna ungefär 5 900 personer i kortvariga arbetsförhållanden.

Kommunerna får ersättning av statens medel för alla nödvändiga driftskostnader som avbytar-service förorsakat och från vilka inkomsterna av verksamheten har avdragits. Som nödvändiga driftskostnader betraktas de kostnader som nämns i 5 § lagen om statsandelar och -understöd åt kommuner och kommunalförbund (35/73) samt de ersättningar som skall betalas för köptjänster. Lagen har upphävts genom lagen om statsandelar till kommunerna (688/92) som trädde i kraft från ingången av 1993, men den tillämpas till utgången av 1995 bland annat på den statliga ersättning som skall beviljas för avbytar-service.

Driftskostnaderna för avbytar-service har i huvudsak uppkommit av de direkta och indirekta arbetskraftskostnader som avlöndet av avbytarerna förorsakat. År 1993 var de kostnader som staten skulle ersätta 1 274 miljoner mark och 1994 cirka 1 085 miljoner mark.

För skötande av avbytar-service finns en semesternämnd i kommunen. Dess uppgifter kan också skötas av ett annat kollegialt organ. I kommunen skall dessutom finnas en tjänst för förvaltningsuppgifterna i anslutning till avbytar-service. Tjänsten kan vara en bitjänst eller kombinerad med någon an-

nan tjänst i kommunen. Kommunen får en allmän statsandel för finansiering av förvaltningen av avbytarserVICEN.

Den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av avbytarverksamheten ankommer på social- och hälsovårdsministeriet. Inom länet handhas ledningen, styrningen och övervakningen av länsstyrelsen. Länsstyrelsen verkar också som statsandelsmyndighet. Den delar ut de för verksamhetens driftskostnader avsedda förskotten till kommunerna, granskar redovisningarna över användningen av förskotten, beslutar om godkännande av dem samt har hand om betalningen av de slutrater till kommunerna, som skall betalas på grundval av redovisningarna, och återindrivningen av förskott som betalats för mycket till kommunerna.

2. De föreslagna ändringarna

2.1. Reformering av förvaltningssystemet

Hösten 1993 tillsatte social- och hälsovårdsministeriet en förvaltnings- och finansieringsarbetsgrupp för avbytarSERVICE för att bland annat utreda sådana alternativ till förvaltningsorganisation för avbytarserVICEN med hjälp av vilka serVICEN kan ordnas mera ekonomiskt och effektivare än nu. Arbetsgruppen föreslog att en förvaltningsorganisation enligt den så kallade LPA-modellen bereds som alternativ till den nuvarande organisationen. I denna organisation har Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) hand om förvaltningen av avbytarserVICEN. Sommaren 1994 tillsatte ministeriet en arbetsgrupp för utveckling av förvaltningen av avbytarserVICEN. Arbetsgruppen skulle göra en detaljerad utredning över möjligheten att överföra förvaltningen av avbytarserVICEN på LPA samt utreda behovet av att ändra förvaltningssystemet och göra ett förslag därtill.

Arbetsgruppen ansåg av flera orsaker att det fanns behov av att reformera förvaltningen av avbytarssystemet. En central orsak var att verksamhetens lönsamhet och övervakningen av användningen av anslaget blir föremål för allt ökande tryck. Arbetsgruppen ansåg också att avbytarserVICEN sämre än förut lämpar sig som en lagstadgad uppgift för kommunerna i och med att kommunernas självstyrelse betonas. Dessutom har strukturomvandlingen i lantbruket jämte där-

till hörande kraftiga minskning av antalet till semester berättigade företagare medfört att verksamheten i en stor del av landet i detta nu har splittrats i alltför små enheter.

Arbetsgruppen föreslog en övergång till ett förvaltningssystem enligt LPA-modellen i två skeden. I det första skedet, som förverkligas från ingången av 1996, övergår de förvaltningsuppgifter inom avbytarserVICEN som i detta nu ankommer på länsstyrelserna i sin helhet till LPA liksom även en del av de förvaltningsuppgifter som ankommer på social- och hälsovårdsministeriet. Det vore fortfarande kommunernas lagstadgade skyldighet att ordna avbytarSERVICE.

I det andra skedet övergår även ansvaret för ordnandet av avbytarSERVICE på lokal nivå till LPA. Från ingången av 1997 börjar den tvååriga övergångsperiod under vilken kommunerna har möjlighet att välja, om de vill fortsätta att ordna serVICEN eller om de önskar bli befriade från detta. Om kommunen önskar fortsätta att ordna serVICEN ingår den ett uppdragsavtal med LPA, där överenskommelse träffas om att kommunen sköter avbytarverksamheten inom sitt eget område eller därutöver också inom en eller flera andra kommuner. Anslaget för förvaltningen av avbytarserVICEN lösgörs från den allmänna statsandelen och dimensioneras så att det gynnar ordnande av serVICEN i regionala enheter som är större än de nuvarande. Om det inom visst område inte kan åstadkommas ett uppdragsavtal mellan kommunen och LPA sköter LPA efter övergångsperioden serVICEN inom berörda område med hjälp av sin egen lokala enhet.

I denna proposition föreslås att avbytarserVICELAGEN från och med ingången av 1996 ändras så att det första skedet av det tidigare beskrivna förvaltningssystemet enligt LPA-modellen förverkligas. Avsikten är att från ingången av 1997 förnya avbytarserVICELAGSTIFTNINGEN helt och hållet i samband med det andra skedet av LPA-modellen. Den nya lagen innehåller bland annat stadganden om finansieringen av avbytarserVICENS förvaltning samt om ersättande av de driftskostnader som verksamheten förorsakar. Därför föreslås i propositionen att övergångsstadgandet i lagen om statsandelar till kommunerna ändras så att den upphävda lagen om statsandelar och -understöd åt kommuner och kommunalförbund ännu fram till utgången av 1996 tillämpas på de statliga er-

sättningar som skall betalas för driftskostnaderna för avbytarservicen.

2.2. Lantbruksföretagarens rätt att själv ordna sin avbyttjänst

Arbetsgruppen för utveckling av förvaltningen av avbytarservicen hade också till uppgift att bereda ett ibruktage av en avbytarservicesedel som ett alternativ att ordna avbytarservicen. I sedelsystemet svarar lantbruksföretagaren själv för ordnandet av avbyttjänsten och kostnaderna för detta täcks med avbytarservicesedeln. Arbetsgruppen fastställde de primära utgångspunkterna för avbytarservicesedelsystemet och ansåg att det var förenat med vissa osäkerhetsfaktorer, varför sedeln borde användas på prov innan det slutliga beslutet om ett ibruktage av den fattas. I statens budgetproposition för 1996 förutsätts att stadgandena om avbytarservicen ändras så att 250 miljoner mark sparas 1996. Till detta ansluter sig ett omnämnande i budgetpropositionen, enligt vilket sättet att ordna avbytarservicen skall göras mångsidigare samt att lantbruksföretagarnas rättigheter och ansvar för ordnandet av avbytarservicen skall utökas. Med anledning av detta föreslås att i avbytarservicelagen intas stadganden om en lantbruksföretagares rätt att själv ordna sin avbyttjänst. Stadgandena har beretts på basis av de utgångspunkter för en avbytarservicesedel som arbetsgruppen definierat.

Lantbruksföretagaren har rätt att välja om han utnyttjar den avbytarservice som kommunen ordnar eller om han själv ordnar sin avbyttjänst, varvid kommunen ersätter de kostnader detta medför för honom. Lantbruksföretagaren skall också med hjälp av den avbyttjänst han själv ordnar de facto frigöra sig från sina lantbruksuppgifter. Detta förverkligas säkrast, ifall en person som skaffats utifrån fungerar som avbyttare. Därför föreslås ett stadgande om att lantbruksföretagaren inte får avlöna en sådan person i arbetsförhållande som bor med honom på samma lägenhet. För övrigt har lantbruksföretagaren frihet att välja hur han ordnar sin avbyttjänst. Han kan skaffa servicen i form av köptjänster antingen från ett företag, en sammanslutning eller en självständig yrkesutövare som erbjuder avbytarservice, eller så kan han i arbetsförhållande anställa

en person som bor utanför lägenheten.

Gränsdragningen mellan en självständig yrkesutövare och en avbyttare som står i arbetsförhållande till lantbruksföretagaren har stor betydelse såväl för avbyttaren som också för lantbruksföretagaren. En självständig yrkesutövare skall bland annat själv svara för arbetspensions-, olycksfalls- och andra socialförsäkringspremier liksom även för betalningen av den förskottsskatt som berör företagsverksamheten. Om lantbruksföretagaren anställer en avbyttare i arbetsförhållande måste han svara för alla de skyldigheter som hör till en arbetsgivare. Frågan om huruvida personen godkänns som självständig yrkesutövare till exempel i beskattningen avgörs dock utgående från en efterhandsbedömning. Situationen är mindre problematisk om den avbyttare som man själv skaffar är en avbyttare som är anställd hos ett företag som erbjuder avbyttjänster.

Ett av propositionens mål är därför att det parallellt med den service kommunen ordnar i allt större utsträckning skulle börja bildas privat serviceverksamhet, helst på företagsbasis och måhända i form av verksamhet som baserar sig på flera olika yrkesbranscher. Då kunde den avbyttjänst som företagarna själva ordnar utvecklas till ett beaktansvärt alternativ till den service kommunen ordnar. Bland annat med detta för ögonen föreslås att den ersättning som skall betalas för avbyttjänst man själv ordnar avtrappas så att den högsta ersättningen betalas för anlitande av en avbyttare som står i arbetsförhållande till ett företag som erbjuder avbyttjänster, medan den lägsta ersättningen betalas för anlitande av en avbyttare som står i arbetsförhållande till lantbruksföretagaren.

2.3. Andra ändringar i avbytarservicens innehåll

Rätten till avbytarservice

För att sparmålet skall uppnås är det nödvändigt att begränsa den personkrets som har rätt till avbytarservice. Man strävar efter att rikta servicen mot de idkare av lantbruksföretagsverksamhet som på grund av verksamhetens omfattning mest behöver den. De, för vilka lantbruket med avseende på annan verksamhet och omständigheterna i övrigt är mera en hobbyverksamhet än en

näring, skulle bli utanför den lagstadgade avbytar-service. Därför föreslås att tillämpningsområdet ändras så att ett villkor för avbytar-service är att lantbruket bedrivs som huvudsyssla. Dessutom förutsätts att lantbruksföretagaren har en gällande obligatorisk försäkring för minimipensionsskydd enligt lagen om pension för lantbruksföretagare eller har lämnat in ansökan om en sådan.

Tiden för en avbyttardag

Enligt 20 § 1 mom. i den gällande lagen bestäms en avbyttares dagliga arbete enligt uppgiftsandelen för den företagare som får avbyttarservice, om inte omständigheterna inom företaget eller arrangemang i anslutning till avbyttarservice föranleder något annat. I 10 a § 2 mom. avbyttarserviceförordningen finns närmare stadganden om fastställande av avbyttarens dagliga arbetstid. Enligt detta lagrum skall semester-nämnden på förhand uppskatta lantbruksföretagets totala arbetstid vid tidpunkten för avbyttarservice samt uppgiftsandelen i arbetstimmar av förenämnda totala arbetstid för den företagare som får avbyttarservice.

Det centrala tankeinnehållet i de nuvarande stadgandena inskrivs fortfarande i lagen, men regleringens synvinkel och struktur ändras. I de föreslagna 8 och 9 a §§ stadgas om tiden för en avbyttardag och inte om fastställande av grunderna för avbyttarens arbetstid. Den nuvarande regleringen på förordningsnivå lyfts samtidigt upp till lagnivå. Detta gäller fastställande av tiden för en avbyttardag i form av arbetstimmar. Ändringen är viktig av den orsaken att fastställandet av tiden för en avbyttardag har en väsentlig inverkan på lantbruksföretagarens rättsliga ställning. Utgående från tiden för en avbyttardag bestäms bland annat för hur många timmar ersättning betalas för den avbyttartjänst som företagaren själv skaffat. På grundval av tiden för en avbyttardag bestäms också i vilken mån en lantbruksföretagare som anlitar kommunens service svarar för att avbyttaren blir sysselsatt på sätt som förklaras närmare i det följande.

Begränsningarna i förverkligandet av den avbyttarservice kommunen ordnar

I 18 a § föreslås stadganden om vissa be-

gränsningar i förverkligandet av de avbyttartjänster kommunen ordnar genom vilka man strävar efter att sänka de kostnader som staten skall ersätta. I lantbruksföretagarens semester får ingå högst tre söndagar eller sådana helgdagar för vilka ersättning för söndagsarbete betalas till avbyttaren. Att begränsa antalet till tre baserar sig på det att en oavbruten semester på 22 dagar i medeltal innehåller tre söndagar. Av kostnadsskäl är det ändamålsenligt att begränsa hållandet av semestrarna så att det inte ingår mera veckoslut och helgdagsperioder i dem än vad det gör i genomsnitt.

I det föregående konstateras att man föreslår att tiden för en avbyttardag skall definieras i arbetstimmar enligt lantbruksföretagarens uppgiftsandel, såsom man i princip också gör med stöd av den gällande lagen. Avbyttarens arbetsdag fylls inte om det antal arbetstimmar som motsvarar lantbruksföretagarens uppgiftsandel blir mycket lågt. Sålunda måste lön ofta betalas till avbyttaren även för sådana timmar som inte kunnat användas för avbyttarbete. För att rätta till missförhållandet föreslås att lagen ändras så att lantbruksföretagaren i dylika situationer för sin del måste svara för att avbyttarens arbetsdag blir fylld när det gäller avbyttartjänster vid semester och veckoledighet. Det sker i regel på följande sätt, av vilka företagaren kan välja ett eller flera per gång:

- lantbruksföretagaren håller sin semester eller veckoledighet samtidigt som en annan företagare,

- lantbruksföretagaren använder den avgiftsbelagda avbyttarhjälpn för att komplettera de bristande arbetstimmarna,

- lantbruksföretagaren använder sådana avbyttartimmar som hör till hans veckoledighet för att komplettera sina semesterdagar eller

- lantbruksföretagaren använder sin semester eller veckoledighet i form av hela dagar, varvid hans semester- eller veckoledighetsdagar på motsvarande sätt minskar i antal.

Förslaget innebär att befattningsbeskrivningen för en avbyttare i viss mån utvidgas jämfört med den nuvarande i sådana fall, där företagaren väljer något av de tre sistnämnda alternativen. I dessa fall kan han också ge avbyttaren andra uppgifter än de nödvändiga göromål som normalt hör till kreatursskötseln och övriga göromål i anslutning till skötseln av företaget. Tilläggsuppgifterna

måste dock hänföra sig till lantbruksföretagsverksamheten.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska och organisatoriska verkningar

Förslaget om att reformera förvaltningen innebär en minskning på ett årsverke i social- och hälsovårdsministeriet och en minskning i länsstyrelserna som totalt motsvarar cirka 6,5 årsverken. I statens budgetproposition för 1996 föreslås att LPA beviljas ett anslag på 2,2 miljoner mark att användas för de kostnader som ordnandet av förvaltningen av avbytar-service medför. Förslaget om att reformera förvaltningen har ingen omedelbar ekonomisk eller organisatorisk inverkan på den lokala förvaltningen av avbytar-service.

Ändringen av lagens tillämpningsområde uppskattas leda till en kostnadsinbesparing på cirka 4,8 miljoner mark.

Begränsningen att använda semestern så att i den får ingå bara tre söndagar eller andra sådana helgdagar, för vilka ersättning för söndagsarbete betalas till avbytare för arbete under denna tid, minskar kostnaderna med cirka 10 miljoner mark.

En lantbruksföretagares rätt att själv ordna sin avbyartjänst samt stadgandet om att sysselsättningsansvaret för de kommunalt anställda avbytare partiellt överförs på lantbruksföretagarna effektiviserar användningen av avbytararbetskraften. Ändringen uppskattas minska kostnaderna med ungefär 147 miljoner mark. De ändringar som föreslås i propositionen innebär en inbesparing i statens utgifter på sammanlagt 205,8 miljoner mark på årsnivå.

Därtill är det nödvändigt att ändra avbytar-serviceförordningen så att det sparmål som uppställts för 1996 kan förverkligas i sin helhet. Genom en ändring av förordningen har man för avsikt att höja avgifterna för vikariehjälpen så att det belopp som inflyter i avgifter stiger från nuvarande 13 procent till 20 procent av totalkostnaderna för verksamheten. Ökningen av det belopp som inflyter i avgifter och den minskning i anlitaandet av vikariehjälp som höjningen av avgifterna leder till sparar kostnader till ett belopp av cirka 42,3 miljoner mark. Det är

också meningen att ändra förordningen så att övervakningen av vikariehjälpavbyartjänster som fortgått länge effektiviserar. Ändringen minskar kostnaderna med cirka 2 miljoner mark.

Förutom den inbesparing som förenämnda åtgärder ger upphov till uppskattas kostnaderna minska med cirka 27 miljoner mark år 1996 på grund av minskningen av antalet lantbruksföretagare.

3.2. Verkningar på lantbruksföretagarnas ställning

Förslaget om en begränsning av lagens tillämpningsområde innebär att cirka 4 000 av de företagare som i detta nu är berättigade till avbytar-service blir utanför denna service. På grund av strukturen i omvandlingen i lantbruket uppskattas antalet till service berättigade ytterligare minska med 3 000. År 1996 uppskattas antalet till semester berättigade vara sammanlagt knappt 64 000.

Lantbruksföretagarens rätt att själv ordna sin avbyartjänst skapar förutsättningar för en ökning av lantbruksföretagarens valfrihet. Å andra sidan måste en lantbruksföretagare, som valt detta alternativ, också ta ansvar för ordnandet av avbyartjänsten jämte därtill hörande åtgärder. Enligt en preliminär uppskattning skulle detta alternativ till en början utnyttjas av högst en femtedel av alla som är berättigade till semester.

Propositionen ökar ansvaret för förverkligandet av avbyartjänsten även för de lantbruksföretagare som utnyttjar kommunens avbytar-service, eftersom de för sin del måste svara för att avbytare har full sysselsättning hela dagen, antingen genom att hålla semester samtidigt som en annan företagare, genom att ta ansvar för kostnaderna för avbyartjänsten eller genom att delvis avstå från sin rätt till semester.

3.3. Verkningar på avbytarpersonalens ställning

Inskränkningen av lagens tillämpningsområde och begränsningarna i den avbytar-service kommunen ordnar innebär att antalet avbytare minskar och samtidigt också att behovet av kommunalt anställda avbytare minskar. Å andra sidan blir det lättare att heltidssysselsätta avbytare och deras uppgiftsbeskrivning utvidgas i viss mån.

En lantbruksföretagares rätt att själv ordna sin avbyttjänst kan också minska behovet av kommunalt anställda avbytare. Å andra sidan ökar det efterfrågan på avbyttarservice i företagsform och erbjuder arbetstillfällen för avbyttarpersonalen.

Minskningen av antalet kommunalt anställda avbytare minskar också behovet av ledande avbytare. Att till exempel tiden för en avbyttardag skall bestämmas noggrannare än vad nu är fallet gör tillsammans med de begränsningar som hänför sig till anlitandet av kommunala avbytare att det å andra sidan är sannolikt att de ledande avbyttarnas uppgifter ökar.

4. Beredningen av ärendet och utlåtanden

Reformeringen av förvaltningssystemet och ibruktagandet av en avbyttarservicesedel har preliminärt beretts i den av social- och hälsovårdsministeriet tillsatta förvaltnings- och finansieringsarbetsgruppen för avbyttar-

service (arbetsgruppens promemoria 1994:12). Beredningen fortsatte i den av social- och hälsovårdsministeriet tillsatta arbetsgruppen för utveckling av förvaltningen av avbyttarservicen. Utlåtanden på arbetsgruppens promemoria (1995:3) har bland annat erhållits av justitieministeriet, finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbetsministeriet, Maa- ja metsätäloustuottajain Keskusliitto ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC) rf, Finlands Kommunförbund, Kommunala arbetsmarknadsverket, Kommunaltjänstemannaförbundet KTF rf, Kommunsektorns fackförbund KAT rf och LPA.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Beredningen har skett i samarbete med representanter för lantbruksproducenternas intresseorganisationer, LPA och Finlands Kommunförbund. Vid beredningen har representanter för Kommunala arbetskraftsverket och Kommunaltjänstemannaförbundet KTF rf också hörts.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare

1 a §. I paragrafen definieras de personer som har på lag grundad rätt till avbytar-service. Personkretsen föreslås bli begränsad på två sätt.

I detta nu inverkar en lantbruksföretagares arbete utanför gårdsbruksenheten inte på hans rätt till semester. Till denna del föreslås att personkretsen begränsas så att bara de lantbruksföretagare, som bedriver lantbruk som huvudsyssla, har rätt till avbytar-service. Begränsningen innebär först och främst att alla lantbruksföretagare som har ett fortlöpande arbets- eller tjänsteförhållande på heltid utanför gårdsbruksenheten blir utanför avbytar-service. En annan företagsverksamhet som inte hänför sig till lantbruksföretagsverksamheten är också ett hinder för avbytar-service, om lantbruksföretagsverksamheten i jämförelse med den andra verksamheten som helhet uppskattad måste betraktas som en bisyssla. Avsikten är att en lantbruksföretagare som är berättigad till arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd inte heller har rätt till avbytar-service. Genom förordning stadgas närmare om på vilket sätt begreppet huvudsyssla uppskattas.

I detta nu förutsätter avbytar-service att lantbruksföretagaren har en gällande försäkring för minimipensionsskydd enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (LFÖPL) eller har lämnat in en ansökan om en sådan. Däremot har det ingen betydelse om försäkringen är obligatorisk eller frivillig. Till denna del föreslås att personkretsen begränsas så att endast de lantbruksföretagare, som omfattas av den obligatoriska LFÖPL-försäkringen, har rätt till avbytar-service. Utanför avbytar-service blir sålunda helt och hållet de lantbruksföretagare, vars i enlighet med lagen om pension för lantbruksföretagare uppskattade arbetsinkomst blir under 13 020,85 mark per år och de lantbruksföretagare, vars gårdsbruksenhets areal är mindre än fem hektar jordbruksjord.

2 §. Paragrafens 2 mom., där antalet per-

soner som är berättigade till semester och veckoledighet på samma lägenhet begränsas till två, föreslås bli upphävt eftersom begränsningen förlorar sin betydelse, i synnerhet på grund av de stadganden som ingår i de föreslagna 17 a och 18 a §§ i lagen.

8 §. I paragrafen stadgas om grunderna för bestämmandet av tiden för de i 7 § avsedda semester- och veckoledighetsdagarna. Tiden för en dag för vilken avbytar-service erhålls bestäms i form av arbetstimmar. Deras antal motsvarar företagarens, som får avbytar-service, uppgiftsandel av den totala arbetstid som åtgår till lantbruksföretagets kreaturskötsel samt till andra nödvändiga göromål som hör till skötseln av företaget, dvs det antal timmar som skulle gå åt till att sköta ifrågavarande uppgifter. Det antal timmar som motsvarar uppgiftsandelen för den företagare som får avbytar-service uppskattas i enlighet med vad det uttryckligen vore vid den tidpunkt avbytar-service ges.

Genom förordning skall närmare stadgas om på vilket sätt den totala arbetstiden för lantbruksföretaget och lantbruksföretagarens personliga uppgiftsandel bestäms så att till exempel de skillnader, som beror på olika produktionsinriktningar och produktionsmetoder samt på årstiderna, blir beaktade.

9 a §. Det föreslås att tiden för en vikariehjälpdag också skall bestämmas i form av timmar. Bestämmandet sker med iakttagande av samma principer som presenteras i 8 § i det föregående. Bestämmandet av tiden för en semester- och veckoledighetsdag kan dock inte som sådant tillämpas på vikariehjälp, utan särdragen i anslutning till vikariehjälp måste skilt beaktas. Vikariehjälp avviks från semestern och veckoledigheten bland annat genom att också sådana lantbruksföretagare som enbart bedriver växtodling kan få vikariehjälp. Dessutom kan behovet av vikariehjälp uppstå överraskande varvid företagaren med avseende på sina arbeten inte har samma möjligheter att organisera dem som vid semester och veckoledighet. Vid avbyttjänst som berör vikariehjälp skall avbytaren med stöd av 20 § 3 mom. vid behov också sköta åligganden som hänför sig till lantbruksföretagarens hemvård och hushåll, om det vid sidan av

företagets kreatursskötsel och övriga arbetsuppgifter är möjligt och sådan hemservice som nämns i socialvårdslagen (710/82) inte har ordnats för företagaren.

Avsikten är att genom förordning också närmare stadga om bestämmandet av tiden för en vikariehjälpdag så att de faktorer som förklaras i det föregående i mån av möjlighet blir beaktade.

10 och 11 §§. Förvaltningssystemet för avbytar servicen föreslås bli ändrat så att Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt svarar för den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av avbytar serviceverksamheten under social- och hälsovårdsministeriets tillsyn. Stadganden om detta intas i 10 § 1 mom. De uppgifter som i detta nu med stöd av 11 § hör till länsstyrelserna överförs på Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Därför föreslås att nämnda paragraf upphävs. De övriga stadgandena i den gällande lagen, i vilka ingår ett omnämnande av länsstyrelsen och som inte behöver ändras i detta sammanhang, skall på motsvarande sätt tillämpas på Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Stadgandena om detta ingår i det ändrade 10 § 2 mom.

Ett stadgande som motsvarar 10 § 2 mom. i den gällande lagen intas inte i lagen. Den delegation som avses i stadgandet har aldrig tillsatts. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har visserligen för avsikt att bilda en delegation som består av representanter för olika intressegrupper och som fungerar som ett sakkunnigorgan i avbytarfrågor. Det är dock inte nödvändigt att inta stadganden om den i lagen.

17 §. I paragrafens 1 mom. stadgas om en lantbruksföretagares rätt att välja om han utnyttjar den avbytar service kommunen ordnar eller ordnar han själv sin avbyttjänst, varvid semesternämnden i enlighet med 17 b § betalar ersättning för de kostnader som detta förorsakar. Valet baserar sig enbart på lantbruksföretagarens egen prövning. En företagare har rätt att anlita en avbytare som han själv har skaffat även i sådana fall, där kommunen har lediga avbytare, vilket i allmänhet inte är möjligt enligt de nuvarande stadgandena. Valet gäller avbytar servicen som en helhet. Om en lantbruksföretagare har beslutat anlita avbytare som han själv skaffar måste han bereda sig på att själv skaffa avbytare också i oförutsedda vikariehjälpssituationer. Det är således inte möjligt

för honom att anlita en avbytare som han själv skaffar enbart vid semester och veckoledighet. I praktiken är uppdelningen i själv anskaffade och av kommunen ordnade avbytare inte ovillkorlig, såsom närmare utreds nedan i samband med 18 §.

Anlitandet av avbytare som lantbruksföretagarna själva skaffar inverkar på sysselsättningen för de kommunalt anställda avbytarerna. Kommunerna bör i god tid på förhand kunna dimensionera storleken på sin avbytararbetskraft att motsvara efterfrågan på service. Därför stadgas i 2 mom. att en flyttning mellan de avbyttjänster kommunen ordnar och de tjänster företagaren själv ordnar förutsätter att ett förhandsmeddelande därom ges till semesternämnden.

Av ändamålsenlighetsskäl föreslås att i 3 mom. stadgas att alla till avbytar service berättigade företagare på samma gårdsbruksenhet skall träffa sitt val mellan själv anskaffade och av kommunen ordnade avbytare på samma sätt. Om företagarna inte sinsemellan kan komma överens om saken skall kommunen ordna avbytar servicen.

De specialstadganden som gäller den avbyttjänst lantbruksföretagaren själv ordnar ingår i huvudsak i 17—17 c §§ i den föreslagna lagen. De specialstadganden som berör avbyttjänst som kommunen ordnar ingår å sin sida i 18 och 18 a §§ i den föreslagna lagen samt i 19 § i den gällande lagen. Utöver dem skall de i 4 mom. nämnda stadgandena i den gällande lagen bara tillämpas på den avbytar service kommunen ordnar.

17 a §. Om en lantbruksföretagare själv ordnar sin avbyttjänst har han en ganska vidsträckt frihet att välja var och på vilket sätt han skaffar denna tjänst. Enligt paragrafen kan avbytare vara en arbetstagare som är anställd hos ett företag eller en sammanlutning som producerar avbyttjänster, en självständig yrkesutövare eller också en person som står i arbetsförhållande till lantbruksföretagaren.

Vilket av förenämnda tre alternativ som väljs som sätt att förverkliga avbyttjänsten har betydelse med avseende på tillämpningen av den föreslagna lagen. Till exempel ersättandet av de kostnader som ordnandet av avbyttjänsten förorsakar föreslås i 17 b § bli avtrappat utgående från enligt vilket alternativ avbyttjänsten förverkligas. Tillämpningen av den föreslagna lagen för-

utsätter sålunda att man i varje situation på förhand kan avgöra vilken typ av avtalsförhållande som förekommer mellan avbytaren och lantbruksföretagaren. I beskattningspraxisen kan det uppträda tolkningsproblem i synnerhet i sådana fall där det gäller att avgöra frågan om huruvida avbytaren är en självständig yrkesutövare eller står i arbetsförhållande till lantbruksföretagaren. En tolkningsfråga avgörs först i samband med den slutliga beskattningen, såvida förhandsbesked i ärendet inte skaffats hos länsskatteverket eller centralskattenämnden. Om förhandsbesked har skaffats kan man hålla sig till den tolkning som förekommer i det även i tillämpningen av den föreslagna lagen. I övriga fall kan det anses att en självständig yrkesutövare är en person som antecknats i det förskottsuppbördsregister som länsskatteverket upprätthåller och som beviljats förskottsdebetsedel.

Av orsaker som förklaras i den allmänna motiveringen föreslås att en person som bor tillsammans med lantbruksföretagaren på samma lägenhet inte kan verka som en avbytare som står i arbetsförhållande till lantbruksföretagaren. Avsikten är att lantbruksföretagaren inte skall kunna avlöna en sådan person som avbytare som bor tillsammans med honom i samma byggnad eller gårdsmiljö och som oftast är en nära släkting till honom. Däremot är det inte meningen att tolka stadgandet så att det hindrar lantbruksföretagaren från att som avbytare avlöna till exempel en person som bor på lägenhetens marker i egenskap av hyresgäst.

17 b §. I paragrafens 1 mom. stadgas om grunderna för ersättningen för de kostnader som förorsakats av en avbytare som företagaren själv har ordnat. Ersättningen är timbaserad och dess storlek avtrappas i enlighet med om avbytaren är avlönad arbetstagare hos ett företag eller en sammanslutning som erbjuder avbytartjänster, självständig företagare eller arbetstagare som lantbruksföretagaren själv har avlönat. Ersättningen avpassas efter de kommunalt avlönade avbytnas lönegrunder som bestäms enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet. Den högsta ersättningen betalas för anlitande av en avbytare som står i arbetsförhållande till ett företag eller en sammanslutning som erbjuder avbytartjänster. Den motsvarar den lägsta grundlönen enligt löneklass Y 17 som tillämpades fram till den 30

april 1995, förhöjd med 60 %. Om en självständig yrkesutövare fungerar som avbytare motsvarar ersättningen grundlönen enligt den tidigare löneklassen Y 15, förhöjd med 50 %. Den lägsta ersättningen betalas om avbytaren står i arbetsförhållande till företagaren. Ersättningen motsvarar grundlönen enligt den tidigare löneklassen Y 13, förhöjd med 40 %.

Ersättning betalas för de timmar som motsvarar uppgiftsandelen för den lantbruksföretagare som får avbytarservice. Till den del som gäller bestämmandet av den totala arbetstiden för lantbruksföretaget och den personliga uppgiftsandelen för den lantbruksföretagare som får avbytarservice hänvisas till de motiveringar som presenteras i samband med 8 och 9 a §§ i det föregående.

Semesternämnden betalar ersättningen. Avsikten är att till avbytarserviceförordningen foga närmare stadganden om sökande av ersättning och betalningen av den.

17 c §. Ett anlitande av en avbytare som företagaren själv har skaffat förutsätter också att lantbruksföretagaren frigör sig från skötdet av sin egen uppgiftsandel för den tid avbytarservicen erhålls. Ersättning betalas inte och en redan betald ersättning återkrävs, om det framkommer att företagaren de facto inte frigjort sig från sin uppgiftsandel. I 35 § i den gällande lagen ingår ett motsvarande stadgande för dem som anlitat av kommunen ordnade avbytare.

I paragrafens 2 mom. stadgas om att en ersättning som betalats utan grund återkrävs hos lantbruksföretagaren. Stadgandet gäller sådana situationer, där ersättning av en eller annan orsak betalats utan grund eller till ett för högt belopp. Enligt huvudregeln återkrävs en utan grund betald ersättning i sin helhet. Av särskilt skäl kan LPA dock besluta att ersättningen återkrävs endast delvis eller att återkravet av ersättningen helt och hållet lämnas därhän. Som särskilt skäl kan betraktas närmast en situation, där ett återkrav med beaktande av lantbruksföretagarens ekonomiska läge vore oskäligt.

18 §. I paragrafen ingår de grundläggande stadgandena om kommunens skyldighet att ordna avbytarservice samt stadganden om de sätt på vilka servicen kan ordnas. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar i stort 17 § 1 mom. i den gällande lagen. Enligt 1 mom. har kommunen möjlighet, men inte skyldighet, att ordna avbytarservice även för de

lantbruksföretagare som meddelat att de anlitar avbytare som de själva skaffar. Med detta avses närmast sådana situationer, där kommunen temporärt har tillgång till ledig avbytararbetskraft. Detta förfarande får dock inte göra det svårare att ordna avbyttjänst för dem som redan från början har valt av kommunen ordnad avbytare.

Ett nytt 4 mom. föreslås bli intaget i paragrafen. Detta moment motsvarar 17 § 2 mom. i den gällande lagen.

18 a §. I paragrafens 1 mom. begränsas antalet i semestern ingående söndagar till tre under ett kalenderår. Med söndagar jämställs sådana helgdagar för vilka en med 100 % förhöjd lön betalas till avbytare för arbete som utförs dessa dagar. Dyliga dagar är kyrkliga helgdagar samt självständighetsdagen och första maj. Om en lantbruksföretagare använder en del av sin semester till exempel under påsken så att långfredagen och de två påskdagarna ingår i den, har han inte längre möjlighet att inkludera en sön- eller helgdag i den återstående semestern.

Genom stadgandet i 2 mom. strävar man efter att ge full sysselsättning åt de av kommunen ordnade avbytare. Avbytare anses vara fullt sysselsatt om arbetsdagens längd under den tid avbytarperioden pågår i genomsnitt blir minst 7,5 timmar. Om det dagliga antalet arbetstimmar som motsvarar lantbruksföretagarens uppgiftsandel är mindre än detta, kan han välja mellan flera alternativa sätt på vilka det är möjligt att ge avbytare full sysselsättning. Dessa sätt har uppräknats i punkterna 1—4 i 2 mom. Om ett av de sätt som uppräknas i förteckningen inte räcker till för att fylla avbytarens arbetstid skall det kompletteras med hjälp av ett eller flera av de andra sätten. Förteckningen är inte avsedd att vara uttömmande. Om avbytare kan garanteras full sysselsättning på ett sätt som inte nämns i förteckningen är stadgandet inget hinder för att använda sig av ifrågavarande sätt. För att säkerställa att alla lantbruksföretagare som anlitar den avbyttjänsten kommunen ordnar skall behandlas på ett likartat sätt förutsatts att de sätt som avses i 2 mom. också tillgrips i sådana fall, där avbytare är en person som står i ett deltidsarbetsförhållande.

Stadgandet berör endast semester- och veckoledighetsavbyttjänster, men inte vikariehjälpavbyttjänster.

20 §. Med hänvisning till den allmänna

motiveringen samt motiveringarna till 8 och 9 a §§ angående bestämmandet av tiden för en avbyttardag föreslås att paragrafens 1 mom. upphävs såsom onödigt.

I paragrafens 2 mom. stadgas om avbytarens uppgifter. Den första meningen i momentet motsvarar innehållet i det gällande 2 mom. Avbytarens befattningsbeskrivning föreslås utvidgas så att lantbruksföretagaren i vissa fall utöver de uppgifter som avses i första meningen också kan ge avbytare andra uppgifter i anslutning till skötseln av lantbruksföretaget. Detta kommer i fråga i alla sådana fall där lantbruksföretagaren anlitar avbytare som han själv har skaffat. Lantbruksföretagaren kan fritt komma överens med den person han valt som avbytare eller med dennes arbetsgivare om utförandet av tilläggsuppgifterna. En lantbruksföretagare som anlitar av kommunen ordnad avbyttarservice har också möjlighet att låta utföra tilläggsuppgifter i sådana fall, där hans uppgiftsandel inte motsvarar en full arbetsdag för avbytare och då han kompletterar de bristande arbetstimmar på något av de sätt som avses i punkterna 2—4 i 18 a § 2 mom. Detta förutsätter att lantbruksföretagaren och kommunens semesternämnd sinsemellan ingår ett avtal därom.

21 §. Det föreslås att stadgandet upphävs såsom onödigt.

22 a §. Enligt gällande stadganden är det inte möjligt att uppbära en dröjsmålsränta på avgift som fastställts för avbyttarservicen och som inte betalats senast på förfallodagen. Det föreslås att missförhållandet avhjälpas genom att till lagen foga ett befullmäktigande om uppbärande av en dröjsmålsränta. Enligt paragrafens 1 mom. uppbärs på en obetald avgift en årlig dröjsmålsränta som med sju procentenheter överstiger den av Finlands Bank fastställda referensränta som gäller vid ifrågavarande tidpunkt. Dröjsmålsräntans storlek varierar från år till år i enlighet med ändringarna i den av Finlands Bank fastställda referensräntan. Den dröjsmålsränta som beräknas enligt den referensränta som är i kraft 1995 är 13 procent.

Enligt paragrafens 2 mom. har lantbruksföretagaren alltid en betalningstid på minst två veckor räknat från den tidpunkt avbyttarservicen erhålls.

23 §. Förteckningen över de driftskostnader för avbyttarservicen som skall betalas av statens medel föreslås bli utökad med de

ersättningar som semesternämnden betalar för de kostnader som förorsakats av anlitan- de av avbytare som företagaren själv skaffat.

29 §. Det föreslås att paragrafen upphävs såsom föråldrad. Lantbruksinkomstlagen (736/89) har upphävts genom den lag om marknadssystemet för lantbruksprodukter (1518/93) som trädde i kraft den 1 januari 1994. De lantbruksinkomstförhandlingar som avses i paragrafen förs inte längre och den inkomst som avses i lantbruksinkomstlagen beräknas inte heller längre separat. Under prissättningsåret 1994/95 var den post som skulle räknas som lantbruksinkomst 511,8 miljoner mark.

31 a §. Med hänvisning till de motivering- ar som framförs i samband med 2 § föreslås att paragrafen upphävs.

36 §. Det föreslås att paragrafen upphävs eftersom de förhandlingar som där avses inte längre förs, såsom vid 29 § i det föregående har konstaterats.

37 §. Det föreslås att ett nytt 2 mom. fo- gas till paragrafen. Enligt detta moment har lantbruksföretagarnas pensionsanstalt en likadan rätt som kommunens semesternämnd att avgiftsfritt av beskattnings- och andra myndigheter få för verkställigheten av lagen behövliga uppgifter och utredningar. Med stöd av stadgandet har LPA möjlighet att till exempel utnyttja de uppgifter som finns i jord- och skogsbruksministeriets dataservice- central till den del där finns för verkställig- heten av avbytar servicelagen behövliga upp- gifter.

38 §. I paragrafen stadgas om givande av avgiftsbelagd avbytarhjälp. I paragrafens 1 mom. görs närmast tekniska ändringar. Den första meningen i paragrafens 2 mom. motsvarar 38 § 2 mom. i den gällande la- gen. Den andra meningen i momentet hänför sig till en komplettering av arbetstiden för en av kommunen ordnad avbytare i enlighet med 18 a § 2 mom. 2 punkten i den före- slagna lagen. Om lantbruksföretagaren kom- pletterar sina semester- eller veckoledighets- dagar genom att anlita avgiftsbelagd avby- tarhjälp, uppbärs en fast timavgift för servi- cen. Dess storlek motsvarar den med två erfarenhetstillägg ökade grundlönen enligt den tidigare löneklassen Y 17.

40 §. Paragrafens 1 mom. är till innehållet likadant som motsvarande moment i den gällande lagen. Där stadgas om sökande av ändring i semesternämndens beslut. Med i

stadgandet nämnt beslut om rätt till avbytar- service eller beslut om avbytar servicens längd avses också beslut som berör avbytar- tjänst som företagaren med stöd av 17 § 1 mom. själv har skaffat, exempelvis beslut som berör grunderna för eller beloppet av sådan ersättning som avses i 17 b §.

I 2 mom. stadgas om sökande av ändring i LPA:s beslut om återkrav av ersättning som utan grund betalats till en lantbruksföretaga- re för ordnande av avbytar tjänst. LPA:s be- slut kan överklagas hos den länsrätt som är behörig att behandla berörda lantbruksföre- tagares besvär över semesternämndens be- slut.

Paragrafens 3 mom. motsvarar det gällan- de 2 mom. och dess 4 mom. det gällande 3 mom.

41 §. Paragrafens 1 mom., där de personer som berörs av sekretesskyldigheten upprä- knas, föreslås bli kompletterat med ett om- nämmande av de anställda hos LPA.

1.2. Lag om statsandelar till kommunerna

32 §. Med stöd av paragrafens 2 mom. tillämpas lagen om statsandelar och -under- stöd åt kommuner och kommunalförbund, med undantag av stadgandena i 15 § och 2 och 3 mom. sagda lag, till utgången av 1995 bland annat på den statliga ersättning som avses i avbytar servicelagen. Det föreslås att den tid under vilken övergångsstadgandet är i kraft förlängs med ett år till den del som gäller den statliga ersättning som avses i avbytar servicelagen. Avsikten är att helt ochhållet reformera stadgandena om förvalt- ningen och finansieringen av avbytar servicen räknat från ingången av 1997 i samband med det andra skedet av reformeringen av förvaltningen av avbytar servicen. I den nya lagen skulle också intas stadganden om sta- tens ersättning för driftskostnaderna för av- bytar servicen.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Närmare stadganden om tillämpningen av lagen ges genom förordning.

3. Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft från ingången av 1996.

Länsstyrelserna skall även efter lagens ikraftträdande ombesörja de åtgärder som ansluter sig till finansieringen av verksamheten till den del som gäller åren före lagens ikraftträdande. Det innebär att kommunen skall tillställa länsstyrelsen en redovisning över användningen av det anslag som beviljats för driftskostnaderna för avbytarperioden för 1995. Länsstyrelsen granskar redovisningen, fattar nödvändiga beslut med anledning av den samt obesörjer vid behov att slutraten betalas till kommunen eller att ett förskott som betalat för mycket återkrävs.

De gällande stadgandena om ordnande av avbyttjänsten tillämpas fram till 31 mars 1996 på de semestrar och veckoledigheter som överförs från år 1995. Det är möjligt att använda överförda semesterrättigheter även efter detta, men efter nämnda tidpunkt tillämpas stadgandena i den föreslagna lagen på dem.

På avbyttjänster som börjat under år 1995 och som fortsätter in på år 1996 tillämpas de nu gällande stadgandena fram till utgången av avbyttperioden.

Om en lantbruksföretagare själv ordnar sin avbyttjänst 1996 skall han meddela semesternämnden därom före utgången av januari 1996.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 4 januari 1985 om avbytar-service för lantbruksföretagare (2/85) 2 § 2 mom., 11 §, 20 § 1 mom., 21, 29, 31 a och 36 §§,

av dessa lagrum 2 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 23 december 1988 (1185/88), 11 § sådan den lyder i lag av den 17 januari 1991 (110/91), 20 § 1 mom. och 31 a § sådana de lyder i lag av den 20 december 1991 (1597/91) och 36 § sådan den lyder i lag av den 4 december 1992 (1216/92),

ändras i 1 a § det inledande stycket samt 1 punkten, 10 och 17 §§, 20 § 2 mom., 23 § 2 mom., 38 och 40 §§ och 41 § 1 mom.,

av dessa lagrum i 1 a § det inledande stycket samt 1 punkten, 17 § och 23 § 2 mom. sådana de lyder i nämnda lag av den 4 december 1992, 10 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 17 januari 1991, 20 § 2 mom. sådant det lyder i nämnda lag av den 20 december 1991, 40 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 17 januari 1991 och lag av den 4 december 1992 samt

fogas till lagen i stället för 8 och 9 a §§ som upphävts genom nämnda lag av den 4 december 1992 nya 8 och 9 a §§, till lagen nya 17 a—17 c §§, i stället för 18 § 1 och 2 mom. vilka upphävts genom sistnämnda lag nya 18 § 1 och 2 mom., till 18 §, sådan den lyder delvis ändrad genom sistnämnda lag, ett nytt 4 mom., till lagen nya 18 a och 22 a §§ samt till 37 §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 2 mom., som följer:

1 a §

Med lantbruksföretagare avses i denna lag den som genom att själv delta i arbetet bedriver i denna lag angivet lantbruk som huvudsyssla så som närmare stadgas genom förordning och som

1) varit skyldig att uppta en försäkring för minimipensionsskydd enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) och håller nämnda försäkring i kraft eller har lämnat in en ansökan om en sådan,

8 §

Omfattningen av en semester- eller veckolighetsdag skall anges i arbetstimmar så att den vid tidpunkten för avbyttjänsten i fråga om den företagare som erhåller avbyttarservice motsvarar hans uppgiftsandel av den totala arbetstid som åtgår till lantbruksföretagets kreatursskötsel samt andra nödvändiga göromål som hör till skötseln av företaget. Genom förordning stadgas närmare om hur den nämnda totala arbetstiden och lantbruksföretagarens uppgiftsandel skall bestämmas.

9 a §

Omfattningen av en vikariehjälpdag skall anges i arbetstimmar så att den vid tidpunkten för avbyttjänsten motsvarar uppgiftsandelen för den företagare som erhåller avbyttarservice av de nödvändiga göromål som hör till skötseln av företaget med beaktande även av vad som stadgas i 20 § 3 mom. Genom förordning stadgas närmare om hur omfattningen av en vikariehjälpdag skall bestämmas.

10 §

Den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av avbyttarserviceverksamheten ankommer på lantbruksföretagarnas pensionsanstalt som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare och som underlyder social- och hälsovårdsministeriet.

Vad som i 15, 27 och 28 §§ samt i 30 § 2 mom. och 35 § 3 mom. stadgas om länsstyrelsen tillämpas på motsvarande sätt på lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

17 §

En lantbruksföretagare har rätt att välja

om han utnyttjar sin rätt till i denna lag avsedd avbytar-service med hjälp av en avbytare som kommunen ordnar eller om han själv ordnar sin avbyttjänst. Valet gäller avbyttarservicen som en helhet.

En lantbruksföretagare som med stöd av 1 mom. själv ordnar sin avbyttjänst skall lämna ett förhandsmeddelande om detta till semesternämnden. Ett förhandsmeddelande skall på motsvarande sätt lämnas även när lantbruksföretagaren önskar återgå till den avbyttarservice som kommunen ordnar. Genom förordning stadgas närmare om lämnande av förhandsmeddelande.

Om två eller flera till avbyttarservice berättigade lantbruksföretagare är verksamma på samma gårdsbruksenhet skall den företagare, som själv vill ordna sin avbyttjänst, komma överens med de övriga om att avbyttjänsterna på lägenheten i sin helhet ordnas med hjälp av avbytare som själv anskaffas. Om företagarna på lägenheten inte sinsemellan kan komma överens om saken skall avbyttarservicen ordnas med hjälp av de avbytare som kommunen ordnar.

Vad som stadgas i 31 b och 35 §§ gäller inte den avbyttjänst som en lantbruksföretagare ordnat med stöd av 1 mom.

17 a §

En person som står i arbetsförhållande till ett företag eller en sammanslutning som producerar avbyttarservice eller en självständig yrkesutövare kan verka som en sådan avbytare som en lantbruksföretagare med stöd av 17 § 1 mom. själv har skaffat. Lantbruksföretagaren kan också anställa avbyttaren i arbetsförhållande, dock inte en person som bor tillsammans med honom på samma gårdsbruksenhet.

17 b §

Ersättningen för de kostnader som orsakas av avbyttjänst som en lantbruksföretagare med stöd av 17 § 1 mom. själv har ordnat är per avbyttartimme

1) den lägsta grundlönen enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet för en avbytare med månadslön, ökad med 60 procent, om avbyttaren är anställd av ett företag eller en sammanslutning som producerar avbyttarservice,

2) grundlönen enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet för en timavlönad avbytare som i huvudsak får sin

utkomst av avbyttarbetet, ökad med 50 procent, om avbyttaren är en självständig yrkesutövare,

3) grundlönen enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet för en person som tillfälligt verkar som en timavlönad avbytare, ökad med 40 procent, om avbyttaren är annan än i 1 eller 2 punkten avsedd person.

Som sådana avbyttartimmar som skall ersättas beaktas när det gäller avbyttartjänster för semester- och veckolöshet det antal arbetstimmar som bestäms enligt 8 §, och när det gäller avbyttartjänster för vikariehjälp det antal arbetstimmar som bestäms enligt 9 a §.

Ersättningen betalas av semesternämnden på sätt som stadgas närmare genom förordning.

17 c §

En lantbruksföretagare som med stöd av 17 § 1 mom. själv ordnar sin avbyttjänst skall med hjälp av den befrias från att sköta av den uppgiftsandel som ligger till grund för de arbetstimmar som avses i 17 b § 2 mom.

En i 17 b § 1 mom. avsedd ersättning som betalats utan grund eller eljest felaktigt återkrävs av lantbruksföretagaren. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt kan av särskilt skäl på lantbruksföretagarens eller semesternämndens begäran besluta att ersättningen eller en del av den inte skall återkrävas.

18 §

Kommunen skall ordna avbyttarservice för de lantbruksföretagare som inte själva ordnar sin avbyttjänst. Fastän företagaren i enlighet med 17 § 1 mom. meddelat att han själv ordnar sin avbyttjänst kan kommunen på lantbruksföretagarens begäran ordna avbyttartjänsten, såvida detta inte gör det svårare att ordna avbyttartjänsterna för de lantbruksföretagare som omfattas av den avbyttarservice som kommunen ordnar.

Kommunen kan ordna avbyttarservicen

1) genom att anställa ett behövligt antal lantbruksavbytare i arbetsavtalsförhållande eller genom att sköta verksamheten genom avtal som ingås med en eller flera andra kommuner, eller

2) genom att köpa tjänster av någon annan kommun eller någon annan offentlig eller privat serviceproducent.

Om tillgången på avbytare inte i tillräcklig mån kan tryggas med hjälp av de avbytare som avses i 2 mom. eller om företagaren inte kan anlita i sagda moment avsedd avbytare, kan kommunen som avbytare även godkänna en person som företagaren föreslår och som uppfyller de villkor som stadgas i 19 §. En avbytare som godkänts på förslag av företagaren står i arbetsförhållande till kommunen.

18 a §

Om lantbruksföretagaren anlitar den avbytarservice kommunen ordnar får i hans semester enligt 7 § ingå högst tre söndagar eller sådana helgdagar för vilka ersättning för söndagsarbete enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet betalas till avbytare för arbete som utförs dessa dagar.

Om lantbruksföretagaren anlitar den avbytarservice som kommunen ordnar, men antalet avbyartimmar per dag enligt 8 § inte räcker till för att täcka den fulla arbetstiden enligt kollektivavtalet för en avbytare som står i arbetsavtalsförhållande till kommunen, skall avbyartjänsten ordnas på följande alternativa sätt, om inte avbytarens ovan nämnda arbetstid kan fyllas på annat sätt

1) lantbruksföretagare som är verksamma i samma eller olika lantbruksföretag håller helt eller delvis sin semester eller veckoledighet samtidigt,

2) lantbruksföretagaren använder den i 38 § avsedda avgiftsbelagda servicen för att komplettera det i 8 § avsedda antalet avbyartimmar för honom,

3) lantbruksföretagaren använder i semesteravbyartjänsten sina till veckoledigheten hörande avbyartimmar för att komplettera det i 8 § avsedda antalet avbyartimmar för honom, eller

4) lantbruksföretagaren använder de avbyartimmar som motsvarar hans uppgiftsandel i form av hela dagar så att avbytarens genomsnittliga ordinarie arbetstid uppfylls under envar av de dagar för vilka avbytarservice ges, varvid lantbruksföretagarens semester- och veckoledighetsdagar på motsvarande sätt minskar i antal.

20 §

Lantbruksavbytare skall sköta de göromål som normalt hör till lantbruksföretagets

skötsel samt andra till skötseln av företaget hörande nödvändiga göromål som hör till uppgiftsandelen för den lantbruksföretagare som får avbytarservice. Lantbruksföretagaren kan också ge andra uppgifter i anslutning till lantbruksföretagsverksamheten till en avbytare som han med stöd av 17 § 1 mom. själv har skaffat, samt i fall som avses i 18 a § 2 mom. 2—4 punkterna till en avbytare som kommunen ordnat för semester eller veckoledighet så som avtalas med semesternämnden.

22 a §

Om den avgift som bestämts för servicen inte har betalats på förfallodagen, får en årlig dröjsmålsränta uppbäras från förfallodagen på de grunder som stadgas i 4 § 3 mom. räntelagen (633/82).

Den förfallodag som är grund för betalningen av dröjsmålsräntan kan infalla tidigast två veckor efter att den service som utgör grund för bestämmandet av avgiften har erhållits.

23 §

Såsom driftskostnader enligt 1 mom. anses de kostnader som nämns i 5 § lagen om statsandelar och -understöd åt kommuner och kommunalförbund (35/73), ersättningar som skall betalas till någon annan kommun eller till någon annan offentlig eller privat producent av tjänster samt ersättningar enligt 17 b §. Såsom avdrag på driftskostnaderna räknas de poster som uppräknas i 7 § 1 och 2 mom. i tidigare nämnda lag.

37 §

Vad som i 1 mom. stadgas om semester-nämndens rätt att få uppgifter av beskattnings- och andra myndigheter tillämpas på motsvarande sätt på lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

38 §

Semesternämnden kan på lantbruksföretagarens begäran anvisa en i 18 § 2 mom. avsedd lantbruksavbytare även för andra uppgifter i lantbruksföretaget än sådana som avses i denna lag, om det inte försvårar ordnandet av de tjänster som kommunen med stöd av 18 § 1 mom. är skyldig att till-

handahålla.

Lantbruksföretagaren skall i fall som avses i 1 mom. ersätta de faktiska kostnader som kommunen åsamkas av lantbruksavbytarens lön, socialskydd och övriga villkor i arbetsförhållandet. Om lantbruksföretagaren i enlighet med 18 a § 2 mom. 2 punkten använder i 1 mom. avsedd service för att komplettera antalet avbyrtartimmar skall han betala en timavgift för servicen som motsvarar den med två erfarenhetstillägg förhöjda lägsta grundlönen enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet för en avbytare med månadslön.

40 §

Ändring i semesternämndens beslut om rätt till avbytarservice, avbytarservicens längd eller avgifter eller ersättningar för avbytarservice får sökas genom besvär hos länsrätten inom 30 dagar från delfäendet. I andra beslut som semesternämnden fattat med stöd av denna lag får ändring inte sökas genom besvär.

I beslut som lantbruksföretagarnas pensionsanstalt fattat med stöd av 17 c § 2 mom. får ändring sökas genom besvär hos länsrätten inom 30 dagar från delfäendet. Besvären riktas till länsrätten i det län inom vars område den i det ovannämnda stadgandet avsedda semesternämnden är verksam.

I länsrättens beslut med stöd av denna lag får ändring inte sökas genom besvär.

Om sökande av ändring gäller i övrigt vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Besvärsskriften kan dock inlämnas till semesternämnden eller, i fall som avses i 2 mom. till lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, vilka skall vidarebefordra handlingarna i ärendet jämte

sitt utlåtande till länsrätten.

41 §

Personer i anställning hos staten och kommun, kommunala förtröendevalda, andra som sköter kommunala uppgifter, de anställda hos lantbruksföretagarnas pensionsanstalt eller personer som anlitas såsom sakkunniga eller arbetar såsom lantbruksavbytare vid anordnandet av verksamhet enligt denna lag, får inte röja enskild eller familjs hemlighet som de på grund av sin ställning eller sitt uppdrag fått kännedom om.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

Utan hinder av vad som stadgas i 10 § 2 mom. skall länsstyrelserna vidta de i 27 § avsedda åtgärderna i anslutning till finansieringen av verksamhet som skett före denna lags ikraftträdande.

På lantbruksföretagares semester och vekeledighet för år 1995 som inte har hållits eller som med stöd av 33 § framskjutits att hållas under år 1996, tillämpas fram till 31 mars 1996 de stadganden om ordnande av avbyrtartjänsten som var i kraft när denna lag träder i kraft.

På de avbyrtartjänster som börjat före denna lags ikraftträdande och på dem som fortgick då denna lag trädde i kraft tillämpas de stadganden om ordnande av avbyrtartjänsten som var i kraft när denna lag träder i kraft.

En lantbruksföretagare som med stöd av 17 § 1 mom. själv ordnar sin avbyrtartjänst skall senast 31 januari 1996 lämna semesternämnden ett meddelande därom till den del som gäller avbyrtartjänsterna för år 1996.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.**L a g****om ändring av 32 § lagen om statsandelar till kommunerna**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 32 § 2 mom. lagen den 3 augusti 1992 om statsandelar till kommunerna (688/92)
som följer:

32 §	avbytar-service	för	lantbruksföretagare
_____	(2/85).	_____	
Med undantag för 15 § 2 och 3 mom. tillämpas dock den lag som nämns i 1 mom. 1 punkten till utgången av 1996 på de stat- liga ersättningar som avses i 23 § lagen om			Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

Helsingfors den 29 september 1995

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister *Terttu Huttu-Juntunen*

1.

L a g

om ändring av lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 4 januari 1985 om avbytarservice för lantbruksföretagare (2/85) 2 § 2 mom., 11 §, 20 § 1 mom., 21, 29, 31 a och 36 §§,

av dessa lagrum 2 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 23 december 1988 (1185/88), 11 § sådan den lyder i lag av den 17 januari 1991 (110/91), 20 § 1 mom. och 31 a § sådana de lyder i lag av den 20 december 1991 (1597/91) och 36 § sådan den lyder i lag av den 4 december 1992 (1216/92),

ändras i 1 a § det inledande stycket samt 1 punkten, 10 och 17 §§, 20 § 2 mom., 23 § 2 mom., 38 och 40 §§ och 41 § 1 mom.,

av dessa lagrum i 1 a § det inledande stycket samt 1 punkten, 17 § och 23 § 2 mom. sådana de lyder i nämnda lag av den 4 december 1992, 10 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 17 januari 1991, 20 § 2 mom. sådant det lyder i nämnda lag av den 20 december 1991, 40 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 17 januari 1991 och lag av den 4 december 1992 samt

fogas till lagen i stället för 8 och 9 a §§ som upphävts genom nämnda lag av den 4 december 1992 nya 8 och 9 a §§, till lagen nya 17 a—17 c §§, i stället för 18 § 1 och 2 mom. vilka upphävts genom sistnämnda lag nya 18 § 1 och 2 mom., till 18 §, sådan den lyder delvis ändrad genom sistnämnda lag, ett nytt 4 mom., till lagen nya 18 a och 22 a §§ samt till 37 §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 2 mom., som följer:

Gällande lydelse

1 a §

Med lantbruksföretagare avses i denna lag den som genom att själv delta i arbetet bedriver i denna lag angivet lantbruk och som

1) har en gällande försäkring för minimipensionsskydd enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) eller som har lämnat in en ansökan om en sådan,

Föreslagen lydelse

1 a §

Med lantbruksföretagare avses i denna lag den som genom att själv delta i arbetet bedriver i denna lag angivet lantbruk *som huvudsyssla så som närmare stadgas genom förordning* och som

1) *varit skyldig att uppta en* försäkring för minimipensionsskydd enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) *och håller nämnda försäkring i kraft* eller har lämnat in en ansökan om en sådan,

2 §

I fråga om semester och veckoledighet tillämpas lagen dock inte på flera än två lantbruksföretagare som arbetar inom ett och samma företag.

(2 mom. upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(upphävts) 8 §

8 §
Omfattningen av en semester- eller veckoledighetsdag skall anges i arbetstimmar så att den vid tidpunkten för avbytartjänsten i fråga om den företagare som erhåller avbytarservice motsvarar hans uppgiftsandel av den totala arbetstid som åtgår till lantbruksföretagets kreatursskötsel samt andra nödvändiga göromål som hör till skötseln av företaget. Genom förordning stadgas närmare om hur den nämnda totala arbetstiden och lantbruksföretagarens uppgiftsandel skall bestämmas.

(upphävts) 9 a §

9 a §
Omfattningen av en vikariehjälpdag skall anges i arbetstimmar så att den vid tidpunkten för avbytartjänsten motsvarar uppgiftsandelen för den företagare som erhåller avbytarservice av de nödvändiga göromål som hör till skötseln av företaget med beaktande även av vad som stadgas i 20 § 3 mom. Genom förordning stadgas närmare om hur omfattningen av en vikariehjälpdag skall bestämmas.

10 §
 Den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av semester-, veckoledighets- och vikariehjälpverksamheten ankommer på social- och hälsovårdsministeriet.

För avgivande av utlåtanden i principiella och vittförande frågor som rör semester-, veckoledighets- och vikariehjälpverksamheten kan social- och hälsovårdsministeriet bistås av en delegation, varom närmare stadgas genom förordning.

11 §
Inom länet handhas ledningen, styrningen och övervakningen av semester-, veckoledighets- och vikariehjälpverksamheten av länsstyrelsen.

17 §
 Kommunen skall ordna i denna lag nämnd avbytarservice. Avbytarservicen kan kommunen ordna

1) genom att anställa lantbruksavbytare i arbetsavtalsförhållande till behövt antal eller genom att sköta verksamheten genom

10 §
 Den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av avbytarserviceverksamheten ankommer på lantbruksföretagarnas pensionsanstalt som avses i lagen om pension för lantbruksföretagare och som underlyder social- och hälsovårdsministeriet.

Vad som i 15, 27 och 28 §§ samt i 30 § 2 mom. och 35 § 3 mom. stadgas om länsstyrelsen tillämpas på motsvarande sätt på lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

(upphävs) 11 §

17 §
En lantbruksföretagare har rätt att välja om han utnyttjar sin rätt till i denna lag avsedd avbytarservice med hjälp av en avbytare som kommunen ordnar eller om han själv ordnar sin avbytartjänst. Valet gäller avbytarservicen som en helhet.

Gällande lydelse

överenskommelser som ingås med en eller flera andra kommuner, eller

2) genom att köpa tjänster av någon annan kommun eller någon annan offentlig eller privat producent av tjänster.

Om tillgången på avbytare inte i tillräcklig grad kan tryggas med hjälp av avbytare som anges i 1 mom. eller om företagaren av särskilda skäl inte kan anlita en i momentet nämnd avbytare, kan kommunen som avbytare godkänna också en av företagaren föreslagen person. Avbytare som godkänts på förslag av företagare står i arbetsavtalsförhållande till kommunen.

(Se 18 § 1, 2 och 4 mom. i förslaget)

Föreslagen lydelse

En lantbruksföretagare som med stöd av 1 mom. själv ordnar sin avbyttjänst skall lämna ett förhandsmeddelande om detta till semesternämnden. Ett förhandsmeddelande skall på motsvarande sätt lämnas även när lantbruksföretagaren önskar återgå till den avbyttarservice som kommunen ordnar. Genom förordning stadgas närmare om lämnande av förhandsmeddelande.

Om två eller flera till avbyttarservice berättigade lantbruksföretagare är verksamma på samma gårdsbruksenhet skall den företagare, som själv vill ordna sin avbyttjänst, komma överens med de övriga om att avbyttartjänsterna på lägenheten i sin helhet ordnas med hjälp av avbytare som själv anskaffas. Om företagarna på lägenheten inte sinsemellan kan komma överens om saken skall avbyttarservicen ordnas med hjälp av de avbytare som kommunen ordnar.

Vad som stadgas i 31 b och 35 §§ gäller inte den avbyttartjänst som en lantbruksföretagare ordnat med stöd av 1 mom.

17 a §

En person som står i arbetsförhållande till ett företag eller en sammanslutning som producerar avbyttarservice eller en självständig yrkesutövare kan verka som en sådan avbytare som en lantbruksföretagare med stöd av 17 § 1 mom. själv har skaffat. Lantbruksföretagaren kan också anställa avbyttaren i arbetsförhållande, dock inte en person som bor tillsammans med honom på samma gårdsbruksenhet.

17 b §

Ersättningen för de kostnader som orsakas av avbyttartjänst som en lantbruksföretagare med stöd av 17 § 1 mom. själv har ordnat är per avbyttartimme

1) den lägsta grundlönen enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet för en avbytare med månadslön, ökad med 60 procent, om avbyttaren är anställd av ett företag eller en sammanslutning som producerar avbyttarservice,

2) grundlönen enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet för en timavlönad avbytare som i huvudsak får sin utkomst av avbyttararbetet, ökad med 50 procent, om avbyttaren är en självständig yrkesutövare,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3) grundlönen enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet för en person som tillfälligt verkar som en timavlönad avbytare, ökad med 40 procent, om avbytarens är annan än i 1 eller 2 punkten avsedd person.

Som sådana avbyttartimmar som skall ersättas beaktas när det gäller avbyttartjänster för semester- och veckoledighet det antal arbetstimmar som bestäms enligt 8 §, och när det gäller avbyttartjänster för vikariehjälp det antal arbetstimmar som bestäms enligt 9 a §.

Ersättningen betalas av semesternämnden på sätt som stadgas närmare genom förordning.

17 c §

En lantbruksföretagare som med stöd av 17 § 1 mom. själv ordnar sin avbyttartjänst skall med hjälp av den befrias från att sköta av den uppgiftsandel som ligger till grund för de arbetstimmar som avses i 17 b § 2 mom.

En i 17 b § 1 mom. avsedd ersättning som betalats utan grund eller eljest felaktigt återkrävs av lantbruksföretagaren. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt kan av särskilt skäl på lantbruksföretagarens eller semesternämndens begäran besluta att ersättningen eller en del av den inte skall återkrävas.

18 §

(upphävts)

18 §

Kommunen skall ordna avbyttarservice för de lantbruksföretagare som inte själva ordnar sin avbyttartjänst. Fastän företagaren i enlighet med 17 § 1 mom. meddelat att han själv ordnar sin avbyttartjänst kan kommunen på lantbruksföretagarens begäran ordna avbyttartjänsten, såvida detta inte gör det svårare att ordna avbyttartjänsterna för de lantbruksföretagare som omfattas av den avbyttarservice som kommunen ordnar.

(upphävts)

Kommunen kan ordna avbyttarservicen

1) genom att anställa ett behövligt antal lantbruksavbyttare i arbetsavtalsförhållande eller genom att sköta verksamheten genom avtal som ingås med en eller flera andra kommuner, eller

2) genom att köpa tjänster av någon annan kommun eller någon annan offentlig eller privat serviceproducent.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(Se 17 § 1 mom. i gällande lag)

Om tillgången på avbytare inte i tillräcklig mån kan tryggas med hjälp av de avbytare som avses i 2 mom. eller om företagaren inte kan anlita i sagda moment avsedd avbytare, kan kommunen som avbytare även godkänna en person som företagaren föreslår och som uppfyller de villkor som stadgas i 19 §. En avbytare som godkänts på förslag av företagaren står i arbetsförhållande till kommunen.

(Se 17 § 2 mom. i gällande lag)

18 a §

Om lantbruksföretagaren anlitar den avbytar-service kommunen ordnar får i hans semester enligt 7 § ingå högst tre söndagar eller sådana helgdagar för vilka ersättning för söndagsarbete enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet betalas till avbytare för arbete som utförs dessa dagar.

Om lantbruksföretagaren anlitar den avbytar-service som kommunen ordnar, men antalet avbytar-timmar per dag enligt 8 § inte räcker till för att täcka den fulla arbetstiden enligt kollektivavtalet för en avbytare som står i arbetsavtalsförhållande till kommunen, skall avbytar-tjänsten ordnas på följande alternativa sätt, om inte avbytarens ovannämnda arbetstid kan fyllas på annat sätt.

1) lantbruksföretagare som är verksamma i samma eller olika lantbruksföretag håller helt eller delvis sin semester eller veckoleddighet samtidigt,

2) lantbruksföretagaren använder den i 38 § avsedda avgiftsbelagda servicen för att komplettera det i 8 § avsedda antalet avbytar-timmar för honom,

3) lantbruksföretagaren använder i semesteravbytar-tjänsten sina till veckoleddigheten hörande avbytar-timmar för att komplettera det i 8 § avsedda antalet avbytar-timmar för honom, eller

4) lantbruksföretagaren använder de avbytar-timmar som motsvarar hans uppgiftsandel i form av hela dagar så att avbytarens genomsnittliga ordinarie arbetstid uppfylls under envar av de dagar för vilka avbytar-service ges, varvid lantbruksföretagarens semester- och veckoleddighetsdagar på mot-

Gällande lydelse

20 §

En avbytares dagliga arbete inom ett lantbruksföretag bestäms enligt uppgiftsandelen för den företagare som får avbytarservice, om inte omständigheterna inom företaget eller arrangemang i anslutning till avbytarservicen föranleder något annat.

Lantbruksavbytare skall, i enlighet med vad som närmare bestäms i instruktionen, sköta de göromål som normalt hör till lantbruksföretagets kreatursskötsel samt andra till skötseln av företaget hörande nödvändiga göromål.

21 §

Lantbruksavbytare har ej rätt att av lantbruksföretagare kräva lön eller annat vederlag med undantag av fri kost och bostad.

23 §

Såsom driftskostnader enligt 1 mom. anses de kostnader som nämns i 5 § lagen om statsandelar och -understöd åt kommuner och kommunalförbund (35/73) samt de ersättningar som skall betalas till någon annan kommun eller till någon annan offentlig eller privat producent av tjänster. Såsom avdrag på driftskostnaderna räknas belopp som avses i 7 § 1 och 2 mom. i nämnda lag.

Föreslagen lydelse

svarande sätt minskar i antal.

20 §

(1 mom. upphävs)

Lantbruksavbytare skall sköta de göromål som normalt hör till lantbruksföretagets kreatursskötsel samt andra till skötseln av företaget hörande nödvändiga göromål som hör till uppgiftsandelen för den lantbruksföretagare som får avbytarservice. Lantbruksföretagaren kan också ge andra uppgifter i anslutning till lantbruksföretagsverksamheten till en avbytare som han med stöd av 17 § 1 mom. själv har skaffat, samt i fall som avses i 18 a § 2 mom. 2—4 punkterna till en avbytare som kommunen ordnat för semester eller veckoledighet så som avtals med semesternämnden.

21 §

(upphävs)

22 a §

Om den avgift som bestämts för servicen inte har betalats på förfallodagen, får en årlig dröjsmålsränta uppbäras från förfallodagen på de grunder som stadgas i 4 § 3 mom. räntelagen (633/82).

Den förfallodag som är grund för betalningen av dröjsmålsräntan kan infalla tidigast två veckor efter att den service som utgör grund för bestämmandet av avgiften har erhållits.

Såsom driftskostnader enligt 1 mom. anses de kostnader som nämns i 5 § lagen om statsandelar och -understöd åt kommuner och kommunalförbund (35/73), ersättningar som skall betalas till någon annan kommun eller till någon annan offentlig eller privat producent av tjänster samt ersättningar enligt 17 b §. Såsom avdrag på driftskostnaderna räknas de poster som uppräknas i 7 §

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 och 2 mom. i tidigare nämnda lag.

29 §

Utöver vad som i lantbruksinkomstlagen (629/82) är stadgat om utvecklandet av inkomsten av lantbruket kan vid förhandlingar, som avses i 2 § av samma lag, avtal även ingås om i vilken mån de staten åsamkade utgifter som föranletts av anordnandet av verksamhet som gäller semester, veckoledighet och vikariehjälp för lantbruksföretagare skall beaktas såsom inkomst enligt lantbruksinkomstlagen.

Från och med semesterperioden 1981/1982 räknas hälften av den årliga anslagsökning som förutsätts av det ökade antalet semesterdagar och en fjärdedel av den övriga årliga ökningen av de anslag som används till semester- och vikariehjälpssamhet samt från ingången av år 1985 ökningen av de anslag som används till veckoledighetsverksamhet såsom inkomst för lantbruket, om inte annat avtalas vid lantbruksinkomstförhandlingarna.

31 a §

I ett lantbruksföretag med två lantbruksföretagare som har rätt till semester ordnas avbyttarservicen så att företagarna kan hålla sin semester antingen vid samma tidpunkt eller vid olika tidpunkter.

Utan hinder av 1 mom. skall företagarna hålla sin semester samtidigt, om företaget omfattar mindre än tio husdjursenheter och en störningsfri kontinuitet inom företagsverksamheten kan tryggas genom en avbyttares arbetsinsats, med beaktande av övriga förhållanden inom företaget.

Om företagarna meddelar att de håller semester vid olika tider, skall den ena företagaren arbeta med uppgifter som hör till företagets kreatursskötsel eller skaffa en vikarie i sitt ställe till hjälp för avbyttaren så att hans uppgiftsandel blir skött.

Har den ena av företagarna under semester som hålls vid olika tider inte så som avses i 3 mom. sørjt för skötseln av sin egen uppgiftsandel, anses båda företagarna ha hållit semester de dagar för vilka avbyttare har ordnats på detta sätt. Om det inte är möjligt att betrakta de nämnda dagarna som semesterdagar, uppbärs hos den ena företagaren den andel av kostnaderna för avby-

29 §

(upphävs)

31 a §

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

tarservicen som skötseln av hans uppgiftsandel kan anses ha medfört.

Vad som stadgas i denna paragraf om ordnande och hållande av semester tillämpas på motsvarande sätt på ordnande och hållande av veckoledighet.

36 §

Statsrådet har rätt att bestämma om längden på lantbruksföretagares semester och veckoledighet även på annat sätt än vad som stadgas i denna lag, i enlighet med vad som avtalas vid förhandlingar mellan statsrådet och lantbruksproducenternas centralorganisationer.

(upphävs)

36 §

37 §

Vad som i 1 mom. stadgas om semester-nämndens rätt att få uppgifter av beskattnings- och andra myndigheter tillämpas på motsvarande sätt på lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

38 §

På begäran av lantbruksföretagare eller efter att ha överenskommit om saken med sammanslutning av lantbruksföretagare kan semesternämnd, om det inte försvårar anordnandet av semester-, veckoledighets- och vikariehjälpssverksamheten, anvisa lantbruksföretag i 17 § 1 mom. nämnd lantbruksavbytare även för andra uppgifter än sådana som avses i denna lag.

Lantbruksföretagare eller sammanslutning av lantbruksföretagare skall i fall som avses i 1 mom. ersätta de faktiska kostnader som kommunen åsamkas av lantbruksavbytarens lön, socialskydd och övriga villkor i arbetsförhållandet.

40 §

Ändring i semesternämndens beslut om rätt till avbytar-service, avbytar-serviceens längd eller avgifter eller ersättningar för avbytar-service får sökas genom besvär hos

38 §

Semesternämnden kan på lantbruksföretagares begäran anvisa en i 18 § 2 mom. avsedd lantbruksavbytare även för andra uppgifter i lantbruksföretaget än sådana som avses i denna lag, om det inte försvårar ordnandet av de tjänster som kommunen med stöd av 18 § 1 mom. är skyldig att tillhandahålla.

Lantbruksföretagaren skall i fall som avses i 1 mom. ersätta de faktiska kostnader som kommunen åsamkas av lantbruksavbytarens lön, socialskydd och övriga villkor i arbetsförhållandet. Om lantbruksföretagaren i enlighet med 18 a § 2 mom. 2 punkten använder i 1 mom. avsedd service för att komplettera antalet avbytar-timmar skall han betala en timavgift för servicen som motsvarar den med två erfarenhetstillägg förhöjda lägsta grundlönen enligt det allmänna kommunala tjänste- och kollektivavtalet för en avbytare med månadslön.

40 §

Ändring i semesternämndens beslut om rätt till avbytar-service, avbytar-serviceens längd eller avgifter eller ersättningar för avbytar-service får sökas genom besvär hos

Gällande lydelse

länsrätten inom 30 dagar från delfäendet. I andra beslut som semesternämnden fattat med stöd av denna lag får ändring inte sökas genom besvär.

I *länsstyrelsens* eller länsrättens beslut med stöd av denna lag får ändring inte sökas genom besvär.

Om sökande av ändring gäller i övrigt vad som är stadgat i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Besvärsskriften kan dock inlämnas till semesternämnden, som skall vidarebefordra handlingarna i ärendet jämte sitt utlåtande till länsrätten.

41 §

Personer i anställning hos staten och kommun, kommunala förtröendevalda *samt* andra, som sköter kommunala uppgifter eller som anlitats såsom sakkunniga eller arbetar såsom lantbruksavbytare vid anordnandet av verksamhet enligt denna lag, får inte röja enskild eller familjs hemlighet som de på grund av sin ställning eller sitt uppdrag *eller annars* fått kännedom om.

Föreslagen lydelse

länsrätten inom 30 dagar från delfäendet. I andra beslut som semesternämnden fattat med stöd av denna lag får ändring inte sökas genom besvär.

I beslut som lantbruksföretagarnas pensionsanstalt fattat med stöd av 17 c § 2 mom. får ändring sökas genom besvär hos länsrätten inom 30 dagar från delfäendet. Besvären riktas till länsrätten i det län inom vars område den i det ovannämnda stadgandet avsedda semesternämnden är verksam.

I länsrättens beslut med stöd av denna lag får ändring inte sökas genom besvär.

Om sökande av ändring gäller i övrigt vad som *stadgas* i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Besvärsskriften kan dock inlämnas till semesternämnden *eller, i fall som avses i 2 mom. till lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, vilka* skall vidarebefordra handlingarna i ärendet jämte sitt utlåtande till länsrätten.

41 §

Personer i anställning hos staten och kommun, kommunala förtröendevalda, andra som sköter kommunala uppgifter, *de anställda hos lantbruksföretagarnas pensionsanstalt eller personer* som anlitats såsom sakkunniga eller arbetar såsom lantbruksavbytare vid anordnandet av verksamhet enligt denna lag, får inte röja enskild eller familjs hemlighet som de på grund av sin ställning eller sitt uppdrag fått kännedom om.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

Utan hinder av vad som stadgas i 10 § 2 mom. skall länsstyrelserna vidta de i 27 § avsedda åtgärderna i anslutning till finansieringen av verksamhet som skett före denna lags ikraftträdande.

På lantbruksföretagares semester och veckoledighet för år 1995 som inte har hållits eller som med stöd av 33 § framskjutits att hållas under år 1996, tillämpas fram till 31 mars 1996 de stadganden om ordnande av avbytartjänsten som var i kraft när denna lag träder i kraft.

På de avbytartjänster som börjat före den-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

na lags ikraftträdande och på dem som fortgick då denna lag trädde i kraft tillämpas de stadganden om ordnande av avbytartjänsten som var i kraft när denna lag träder i kraft.

En lantbruksföretagare som med stöd av 17 § 1 mom. själv ordnar sin avbytartjänst skall senast 31 januari 1996 lämna semesternämnden ett meddelande därom till den del som gäller avbytartjänsterna för år 1996.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

L a g

om ändring av 32 § lagen om statsandelar till kommunerna

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 32 § 2 mom. lagen den 3 augusti 1992 om statsandelar till kommunerna (688/92)
som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

32 §

Med undantag för 15 § 2 och 3 mom. tillämpas dock den lag som nämns i 1 mom. 1 punkten till utgången av 1995 på andra statsandelar och statsunderstöd än de som avses i denna lag.

Med undantag för 15 § 2 och 3 mom. tillämpas dock den lag som nämns i 1 mom. 1 punkten till utgången av 1996 *på de statliga ersättningar som avses i 23 § lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare* (2/85).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

